

Αιμίλιος Σολωμού

Το σκιάχτρο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ
www.patakis.gr

Ο ΟΡΦ ΗΤΑΝ ΞΑΠΛΩΜΕΝΟΣ κάτω από τη ροδιά. Κουνούσε την ουρά του, άνοιγε το στόμα του και παρατηρούσε τον γεωργό που κάρφωνε κάτι σάπια ξύλα στην αυλή. Μα πολλή πολλή σημασία δεν του έδινε. Καμιά φορά έβγαζε τη γλώσσα κι έγλειφε το πόδι του ψηλά πάνω από το γόνατο. Κι έπειτα ανοιγόκλεινε τα βλέφαρα κι απέμενε ατάραχος με τη μουσούδα στο χώμα. Ίσως τούτο το φέρεσιμό του να δήλωνε περιφρόνηση για τον κόσμο γύρω του, ολόκληρο το σύμπαν. Ναι, ο Ορφ τεμπέλιαζε κι αδιαφορούσε για τα πάντα.

Κι ύστερα, ξαφνικά, ανασήκωσε το κεφάλι του. Έρχονται; αναρωτήθηκε. *Ναι, έρχονται*, απάντησε στον εαυτό του. Στάθηκε στα πόδια του, τέντωσε τη ραχοκοκαλιά του και βάλθηκε να γρυλίζει παραπονιάρικα. Ο γεωργός παράτησε για μια στιγμή τα καρφιά και τα ξύλα και κοίταξε προς το μέρος του. Τον κοίταξε και ο Ορφ μες στα μάτια κι άρχισε να γαβγίζει. Τον εκλιπαρούσε να τον ελευθερώσει, να τον αφήσει να τρέξει, να τρέξει πέρα απ' το ποτάμι, στον λόφο. Πάσχιζε, ορμούσε μπροστά, αλλά η αλυσίδα στον λαιμό τον έπνιγε.

Ο γεωργός έστρεψε το βλέμμα του προς τον λόφο. Διέκρινε τις μικρές φηγούρες των παιδιών του που έφτασαν στην κορυφή και κατηφόριζαν για το σπίτι.

— Ου... σώπα επιτέλους, του φώναξε, κι ο Ορφ γρύλισε για λίγο και κάθισε στα πίσω του πόδια. Αμέσως μετά έβγαλε έξω την τεράστια υγρή του γλώσσα και λούφαξε. Ακούμπησε το κεφάλι στο χώμα. Με μάτια θλιμμένα κοίταζε μακριά, τον ορίζοντα. Στα όρια του ουρανού και του απέναντι λόφου που έφραζε την απεραντοσύνη του κάμπου. Η ουρά του κουνιόταν δεξιά αριστερά.

Το αγόρι και το κορίτσι επέστρεφαν από το σχολείο. Πλησίασαν το ποτάμι. Το νερό μουρμούριζε ανάμεσα στις λευκές πέτρες. Το σπίτι τους είχε φανεί εδώ και ώρα. Και η μικρή αποθήκη στην άκρη και ο πατέρας που κάρφωνε τα ξύλα στην αυλή και ο Ορφ στη ροδιά και οι λεύκες στη σειρά δίπλα στον φράχτη.

Το αγόρι έμεινε πίσω για λίγο κι έπειτα έτρεξε και πρόφτασε την αδελφή του. Σαν μπήκαν στην αυλή, ο Ορφ ήταν πια ασυγκράτητος. Τους ξεκούφανε με τα γαβγίσματά του κι όλο ορμούσε μπροστά, όλο μαχόταν να κόψει την αλυσίδα. Η γυναίκα του γεωργού φάνηκε απορημένη στην πόρτα με την ποδιά στη μέση κι ύστερα ξαναμπήκε στην κουζίνα της. Την ακολούθησε και το κορίτσι, αλλά το αγόρι πήγε στη ροδιά. Έλυσε τον Ορφ κι εκείνος, ορμητικός, αναπηδούσε και σχεδόν δαιμονισμένος έγλειφε τον ευεργέτη του.

Ο γεωργός είχε φτιάξει πια έναν ξύλινο σταυρό. Δύο

ξύλα ενώθηκαν, για ν' αποτελέσουν το μεγάλο κατακόρυφο κοντάρι. Ψηλά ο οριζόντιος καρφωμένος άξονας ήταν μικρότερος.

—Τι είναι αυτό; ρώτησε το αγόρι.

—Είναι σκελετός. Θα φτιάξω ένα σκιάχτρο.

—Σκιάχτρο; Τι είναι πάλι το σκιάχτρο;

—Είναι... είναι ομοίωμα ανθρώπου, για να διώχνει τα πουλιά και τα ζώα από το μποστάني.

—Και θα φτιάξεις έναν άνθρωπο;

—Ναι...

—Και πώς θα τον φτιάξεις;

—Πάνω από τον σκελετό θα του φορέσω ρούχα.

—Και σε ποιον θα μοιάζει;

—Σε κανέναν. Θα μοιάζει στον εαυτό του.

—Α!

—Τρέξε στη μητέρα σου να σου δώσει το παλιό, τριμμένο παλτό μου.

Μέχρι να γυρίσει πίσω το αγόρι, ο γεωργός είχε φέρει από την αποθήκη άχυρα και σκοινί. Το αγόρι κράτησε το κοντάρι όρθιο κι εκεί πάνω ο γεωργός έδεσε πέντ' έξι δράκες άχυρο και του φόρεσε το παλτό. Ο οριζόντιος άξονας το κράτησε σαν να 'τανε ανθρώπινος ώμος. Το ρούχο έπεσε δυο πόδια πάνω από τη γη. Ο γεωργός πήγε δυο βήματα πίσω και κοίταξε το ακέφαλο Σκιάχτρο. Φάνηκε απορημένος και το παιδί χαμογέλασε κάπως δειλά. Ύστερα ο γεωργός επέστρεψε στο Σκιάχτρο, κούμπωσε το παλτό, γέμισε τα μανίκια με άχυρο και του έδεσε τους καρπούς με το σκοινί.

—Και για κεφάλι, τι θα βάλουμε για κεφάλι; απόρησε ο γεωργός κι έξυσε το πιγούνι του. Πήρε το Σκιάχτρο και το ακούμπησε στον φράχτη. Το αγόρι το παρατήρησε προσεκτικά. Η ξύλινη προεξοχή πάνω από τους ώμους, το ακέφαλο σώμα, του 'φερε έναν κόμπο στον λαιμό. Έτσι θα 'μαι κι εγώ αν μου κόψουν κάποτε το κεφάλι; Και θα μ' ακουμπήσουν κι εμένα σ' έναν τέτοιο φράχτη, για να με κοιτάζουν; Μα... ποιος θα μου κόψει το κεφάλι... κανένας δε θα μου κόψει το κεφάλι, σκέφτηκε. Ωστόσο ανατρίχιασε κι άγγιξε τον ιδρωμένο του λαιμό.

—Ε; Και τι θα βάλουμε για κεφάλι; ξαναρώτησε ο γεωργός το παιδί.

—Να... βάλουμε... την παλιά ξεφούσκωτη μπάλα... ναι, αυτήν να καρφώσουμε στο κοντάρι.

Έτρεξε στο σπίτι κι έφερε μια ξεφούσκωτη πέτσινη μπάλα. Την έδωσε στον πατέρα του κι όταν αυτός ήταν έτοιμος να τη στερεώσει στο κοντάρι, το παιδί φώναξε: Και μάτια; Δεν έχει μάτια ούτε στόμα!

—Δε χρειάζεται ούτε μάτια ούτε στόμα το Σκιάχτρο. Ούτε θα βλέπει ούτε θα μιλάει, είπε ο γεωργός.

Το παιδί επέμενε και ο γεωργός το άφησε να ζωγραφίσει με την μπογιά και το πινέλο τα μαύρα μάτια, τα φρύδια και το στόμα του, στην άσπρη μπάλα. Το ζωγράφισε λίγο μελαγχολικό, η αλήθεια να λέγεται. Έτσι του βγήκε. Ύστερα σκέφτηκε τα μαλλιά. Μα πώς να βάλεις μαλλιά σε μια τέτοια καράφλα; Θυμήθηκε το τρυπημένο και ξεφτισμένο ψάθινο καπέλο. Ο πατέ-

ρας έραψε με μια σακοράφα το καπέλο στην μπάλα, για να μη φαίνεται το φαλακρό κεφάλι του Σκιάχτρου. Ήταν ένα ωραίο Σκιάχτρο. Το 'χε φανταστεί διαφορετικό, αλλά έτσι ήταν καλύτερο. Από μακριά, ακόμη και οι άνθρωποι θα το περνούσαν για άνθρωπο, και τα πουλιά και τα ζώα θα τρόμαζαν. *Σαν να 'χει ψυχή το ευλογημένο*, σκέφτηκε.

—Και πότε θα το πας στο μποστάνι, πατέρα; ρώτησε το αγόρι.

—Αύριο... αύριο, τώρα δεν προλαβαίνουμε. Όπου να 'ναι ο ήλιος θα δύσει. Δεν κάνει να γυρνάμε μες στα σκοτάδια.

Ο ουρανός πάνω από τα βουνά άρχισε να πορφυρίζει. Σαν να 'ταν αίμα που έβαψε τα σύννεφα πριν από πολύ καιρό και τώρα άρχισε σιγά σιγά να ξεθωριάζει. Ο ήλιος άφηνε τον θρόνο του και μια ελαφριά καταχνιά απλωνόταν πέρα μέχρι την γκρίζα οροσειρά, στον ορίζοντα.

—Θέλω να έρθω μαζί σου... είπε το παιδί. Αύριο δεν έχω σχολείο, πρόσθεσε μ' έναν τόνο στη φωνή του που έδειχνε πως ήθελε πολύ να του κάνει τούτο το χατίρι.

—Καλά... θα φύγουμε νωρίς το πρωί, είπε ο γεωργός και το αγόρι έτρεξε ξεφωνίζοντας προς τις λεύκες. Ο Ορφ τον ακολούθησε ανυπόμονος για παιχνίδι. Αποκεί κοίταζε τον φράχτη όπου ακουμπούσε το Σκιάχτρο. Και ξαφνικά φαντάστηκε πως ζωντάνεψε, πως περπάτησε με το ένα πόδι σαν χωλός κι έφτασε μέχρι το

μέρος του. Τον κοίταξε μια στιγμή με τα μαύρα και θλιμμένα μάτια του, του φάνηκε πως του χαμογέλασε αδιόρατα. Κι ύστερα πήδησε τον φράχτη, πέρασε τις λεύκες και κίνησε να φύγει στον χωραφόδρομο ανάμεσα στα σπαρτά που χρυσίζανε και σαλεύανε από τη μια μέχρι την άλλη άκρη της κοιλάδας. Σε λίγο φαινόταν μόνο το κεφάλι του Σκιάχτρου να κινείται πάνω από τα στάχυα σαν να 'τανε μπάλα που κυλάει στα κύματα, καθώς τα χτυπάει ο αγέρας. Απέμεινε να το παρακολουθεί, μέχρι που το Σκιάχτρο χάθηκε στη στροφή. Μα σαν έτριψε τα μάτια με τις γροθιές και κάρφωσε το βλέμμα του στον φράχτη, το Σκιάχτρο ήταν ακόμα εκεί, ακίνητο κι άψυχο.

Τώρα πια, με το καπέλο και το κεφάλι καρφωμένο στο κοντάρι, δεν τον τρόμαζε. Αντίθετα, κάπως ανεξήγητα, ένιωθε συμπόνια για εκείνο το μοναδικό του ποδάρι. Ώρα με την ώρα, αισθανόταν την ψυχή του να πλημμυρίζει από αγάπη για τούτο το αλλόκοτο πλάσμα και μόλις μπήκε στο σπίτι του, πίστεψε πια πως τον έδενε μαζί του μια βαθιά φιλία.

Αχ, να 'τανε ζωντανό και να γυρνούσαμε μαζί μες στο χωριό και στα χωράφια. Όλα τα παιδιά θα με ζηλεύανε. Θα 'ταν ο καλύτερος φίλος που είχα ποτέ, σκεφτόταν όλη την ώρα και δεν άκουγε τη μητέρα του που τον φώναζε να ετοιμαστεί για το δείπνο.

Πριν από το φαγητό ο γεωργός έδεσε τον Ορφ στη ροδιά και έκλεισε το Σκιάχτρο στην αποθήκη. Κι αργά το βράδυ, καθώς το φεγγάρι περνούσε ψηλά πάνω

από το σπίτι του γεωργού, το αγόρι έβγαινε κρυφά στην αυλή. Ο Ορφ, που άκουσε τον θόρυβο, τέντωσε τα αυτιά του. Κι ύστερα ησύχασε και ξάπλωσε στο υγρό του στρώμα, σαν αναγνώρισε τον ευεργέτη του. Το παιδί δεν μπορούσε να κοιμηθεί. Το Σκιάχτρο είχε τρυπώσει στο μυαλό του και το τυραννούσε. Πήγε στην αποθήκη κι άνοιξε την πόρτα. Το φεγγάρι γλίστρησε μέσα. Φάνηκε το φωτισμένο κεφάλι του Σκιάχτρου. Πίστεψε πως χαμογέλασε και πάλι. Ωστόσο, όχι αδιόρατα, τούτη τη φορά, αλλά διάπλατα. Πίστεψε πως το είδε να κουνιέται και να προσπαθεί να σηκωθεί από τη γωνιά του για να περπατήσει. Τρομαγμένος, έκλεισε την ξύλινη πόρτα κι έτρεξε στο δωμάτιό του.

Νωρίς το πρωί το αγόρι και ο γεωργός άνοιξαν την πόρτα και βγήκαν έξω. Έκανε ψύχρα. Ο αγέρας φυσούσε κι έσειε τις λεύκες, σκορπίζοντας στους πέντε ανέμους τα λευκά μπουμπούκια τους. Σαν νιφάδες χιονιού στροβιλίζονταν και ταξίδευαν πέρα από το ποτάμι. Λες και μια χιονοθύελλα απρόσμενα πλημμύρισε το ξεψύχισμα της άνοιξης. Μια παράξενη μελαγχολία χύθηκε σαν από μια δύναμη υπερφυσική, απλώθηκε στην πλάση γύρω κι ανακάτεψε τη φαντασία με την πραγματικότητα.

Μα ο Ορφ δεν καταλάβαινε από τέτοια. Μόλις είδε το παιδί, γάβγισε χαρούμενος. Εκείνο έτρεξε κοντά του και τον ελευθέρωσε. Ο γεωργός πήγε στην αποθήκη και φορτώθηκε στον ώμο το Σκιάχτρο.

— Λιγάκι βαρύ μού φαίνεται, είπε το αγόρι.

—Μπα... ελαφρύ είναι, πιο ελαφρύ από εσένα, του απάντησε ο πατέρας του χαμογελώντας.

Κίνησαν για το χωράφι μέσα από τα σπίτια του χωριού. Πήραν κατά μήκος την όχθη του ποταμού και συνάντησαν έναν ανηφορικό δρόμο. Ο Ορφ συνήθως έμενε πίσω. Κουνούσε την τριχωτή ουρά του, έβαζε μέσα τη γλώσσα του και μύριζε γεμάτος περιέργεια τους θάμνους, τις πέτρες, τις ξερολιθιές. Έπειτα, όταν του φώναζε το αγόρι, έτρεχε κοντά του, τριβόταν στα πόδια του, βάδιζε πλάι του και τον κοίταζε συνεχώς, περιμένοντας τις οδηγίες του. Κι έτσι, καθώς προχωρούσαν, έπεσαν πάνω στον τρελό του χωριού που πήγαινε πρωί πρωί για δουλειά στα χωράφια. Ο τρελός τούς καλημέρισε. Τον καλημέρισαν κι ο γεωργός με το παιδί του. Αλλά ο Ορφ θυμήθηκε... Θυμήθηκε πως πριν από δύο εβδομάδες σχεδόν, μόλις είχε συναντήσει τον τρελό σε κάποιο σκοτεινό δρόμο του χωριού, αυτός άρπαξε μια πέτρα και την έριξε καταπάνω του. Θυμήθηκε πόσο πόνησε όταν η πέτρα τον χτύπησε στη ραχοκοκαλιά, αλλά και την κραυγή που του ξέφυγε καθώς έτρεχε να γλιτώσει από τη μανία του τρελού. Θυμήθηκε κι αυτήν ακόμη τη βρисиά που ξεστόμισε εναντίον του. *Παλιόσκυλο!* Τώρα του δινόταν η ευκαιρία να εκδικηθεί και δε θα την άφηνε να πάει χαμένη. Μόλις αντίκρισε λοιπόν τον τρελό, έτριξε τα δόντια, όσο δεν τα είχε τριξει ποτέ, γρύλισε και του όρμησε, αγριεμένος. Άνοιξε το στόμα του και τον άρπαξε από το παντελόνι. Κι ο τρελός, μόλις είδε το μανιασμένο σκυλί να χιμάει καταπά-

νω του, γούρλωσε τα μάτια, έψαξε αμέσως να βρει κά-
που να κρυφτεί, να προφυλαχτεί. Αλλά, δυστυχώς, δεν
πρόλαβε.

— Α... θα με ξεκάνει... το παλιόσκυλο! άρχισε να
φωνάζει τρομοκρατημένος. Κάντε... κάντε κάτι... πάρ-
τε... πάρτε το παλιόσκυλό σας, εκλιπαρούσε ο τρελός
και προσπαθούσε να ξεφύγει από τα δόντια του ζώου.
Έπεσε κάτω, γάντζωσε τα χέρια του σ' έναν βράχο και
πάσχιζε να προχωρήσει, αλλά το μόνο που κατάφερ-
νε ήταν να σέρνει μαζί του τον Ορφ. Το θηρίο... το θη-
ρίο! φώναζε ο τρελός.

— Ορφ... Ορφ... πίσω, Ορφ! φώναζαν το αγόρι και
ο γεωργός. Ο Ορφ δεν άκουγε, έκανε σαν λυσσασμέ-
νος για να πάρει εκδίκηση.

Και με το που έφτασαν κοντά τα αφεντικά του, για
να γλιτώσουν τον τρελό, ένα μεγάλο κομμάτι υφάσμα-
τος από το παντελόνι του σκίστηκε κι έμεινε ανάμεσα
στα κάτωσπρα δόντια του Ορφ. Ο γεωργός είδε κι έπα-
θε να συγκρατήσει το σκυλί. Άρπαξε ένα καλάμι και
του έδωσε μια ξυλιά στην κοιλιά. Ο Ορφ πόνεσε, γέμι-
σαν θολούρα τα γκριζωπά του μάτια. Ξέχασε τον τρε-
λό και παράτησε το ξεσκισμένο ρούχο. Το θύμα του
έτρεχε ακόμη αλαφιασμένο στον χωραφόδρομο και
τον κοίταζε να χάνεται σε μια στροφή.

Συνέχισαν τον δρόμο τους και έφτασαν στο χωρά-
φι. Το μπουστάνι είχε ξεπεταχτεί πια από την υγρή γη,
αναζητώντας το φως του ήλιου. Στο κέντρο του χωρα-
φιού, στο χώμα, έμπηξαν το κοντάρι του Σκιάχτρου.

Ήταν στραμμένο προς την ανατολή, άψυχο και ασάλευτο. Πότε πότε το παιχνίδισμα του ανέμου με το μαύρο του παλτό του 'δινε κάποια ζωντάνια. Κι από μακριά έμοιαζε με χωριάτη που ίσιωσε τώρα μόλις τη μέση του για να πάρει ανάσα.

Ο Ορφ έκανε να τρέξει μια δυο φορές προς τη μεριά του Σκιάχτρου, αλλά ο γεωργός, που φοβόταν μήπως του καταστρέψει το μποστάνι, τον μάλωνε και τον κρατούσε μακριά κι έπειτα καταπιανόταν με το βοτάνισμα. Τότε πήγαινε κοντά στο αγόρι, τριβόταν στα πόδια του κι έκανε κύκλους γύρω του, σηκώνοντας σύννεφο τη σκόνη από τη γη.

Γύρω στο μεσημέρι ο γεωργός με το παιδί του και τον σκύλο κίνησαν για το σπίτι τους. Μόλις απομακρύνθηκαν μερικές δεκάδες μέτρα, ο Ορφ έτρεξε πίσω στο χωράφι, στάθηκε μπροστά στο Σκιάχτρο, το κοίταξε μια στιγμή αγριεμένος κι άρχισε να του γαβγίζει. Το αγόρι πήγε κοντά του και τον τράβηξε πίσω. Το Σκιάχτρο έμεινε ολομόναχο στο χωράφι, στον απέραντο κάμπο με τα μποστάνια και τα χρυσά στάχυα. Ολομόναχο. Σαν ολομόναχο καράβι στην απεραντοσύνη της θάλασσας.